

Kohtulahendite kogumik

Kohtuasi C-499/15

W
ja
V

versus

X

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Vilniaus miesto apylinkės teismas)

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Kohtualluvus vanemliku vastutusega seotud asjades – Määrus (EÜ) nr 2201/2003 – Artiklid 8–15 – Kohtualluvus ülalpidamiskohustustega seotud asjades – Määrus (EÜ) nr 4/2009 – Artikli 3 punkt d – Erinevate liikmesriikide kohtute vastupidised otsused – Laps, kelle alaline elukoht on tema ema elukohaliikmesriigis – Isa elukohaliikmesriigi kohtute pädevus muuta jõustunud kohtuotsust, mille nad on varem teinud lapse elukoha, ülalpidamiskohustuste ja suhtlemisõiguse kasutamise kohta – Puudumine

Kokkuvõte – Euroopa Kohtu (esimene koda) 15. veebruari 2017. aasta otsus

1. *Eelotsuse küsimused – Euroopa Kohtu pädevus – Euroopa Inimõiguste Kohtule eelotsuse küsimuse esitamine – Puudumine*

(ELTL artikkel 267; Euroopa Kohtu kodukord, artikkel 83)

2. *Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega – Määrus nr 2201/2003 – Kohtualluvus, kohaldatav õigus, kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine ülalpidamiskohustustega seotud asjades – Määrus nr 4/2009 – Liikmesriigi kohtute pädevus otsustada sellises jõustunud kohtuotsuses tehtud korralduste muutmise nõude üle, mille nad on varem teinud alaealist last puudutava vanemliku vastutuse ja ülalpidamiskohustuste kohta – Puudumine – Teise liikmesriigi territooriumil asuva lapse alaline elukoht – Selle liikmesriigi kohtute pädevus*

(Nõukogu määrus nr 2201/2003, artikkel 8, ja määrus nr 4/2009, artikkel 3)

3. *Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega – Määrus nr 2201/2003 – Mõiste „lapse alaline elukoht“ – Hindamiskriteeriumid – Lapse füüsiline viibimine liikmesriigis*

(Nõukogu määrus nr 2201/2003, artikkel 8)

1. W taotles 20. detsembril 2016 esitatud dokumendiga Euroopa Kohtu kodukorra artikli 83 alusel suulise menetluse uuendamist ning seda, et Euroopa Kohus esitaks Euroopa Inimõiguste Kohtule eelotsuse küsimuse. Mis puudutab esiteks taotlust pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtu poole, siis tuleb rõhutada, et Euroopa Kohtul ei ole tema kodukorra artikli 83 ega ka kodukorra ühegi muu sätte alusel sellise pöördumise pädevust.

(vt punktid 32 ja 33)

2. Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000) artiklit 8 ja nõukogu 18. detsembril 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et sellises asjas nagu põhikohtuasi ei ole liikmesriigi kohtud, kes on teinud jõustunud otsuse alaealist last puudutavates vanemliku vastutuse ja ülalpidamiskohustuste küsimustes, enam pädevad lahendama selles otsuses tehtud korralduste muutmise nõuet, kui lapse alaline elukoht on teise liikmesriigi territooriumil. Seda nõuet on pädevad lahendama viimati nimetatud liikmesriigi kohtud.

Määruse nr 2201/2003 põhjendusest 12 nähtub, et määrus töötati välja lapse parimaid huve silmas pidades ja seetõttu eelistatakse läheduskriteeriumi. Määruse nr 2201/2003 artikkel 8 võtab selle eesmärgi üle nii, et annab üldise kohtualluvuse selle liikmesriigi kohtutele, kus on lapse alaline elukoht. Artikli 8 lõige 1 näeb ette, et kohtu pädevus tuleb kindlaks määrata „hagi esitamise ajal“, see tähendab määruse artikli 16 kohaselt kuupäeva, kui kohtule on esitatud menetluse algatamist käsitlev dokument (vt selle kohta kohtuotsus, 1.10.2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, punkt 38). Nagu kohtujurist ka oma ettepaneku punktis 45 – 1. oktoobri 2014. aasta kohtuotsuse E. (C-436/13, EU:C:2014:2246) punktile 40 viidates – märkis, tuleb kohtualluvust igal konkreetsel juhul kontrollida ja see kindlaks määrata, kui pöördutakse kohtu poole, mis tähendab, et kohtualluvus säilitatakse kuni poolelioleva menetluse lõppemiseni.

(vt punktid 51–54, 70 ja resolutsioon)

3. Euroopa Kohus otsustas oma 22. detsembril 2010. aasta otsuses Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 46), mida on väljakujunenud kohtupraktikas kinnitatud (vt eelkõige kohtuotsus, 9.10.2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, punkt 50), et mõiste „alaline elukoht“ tähendus ja ulatus tuleb kindlaks määrata lapse parimaid huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal. See mõiste vastab kohale, mis väljendab lapse teatavat integratsiooni sotsiaalsesse ja perekondlikku keskkonda. Selle koha peab kindlaks tegema siseriiklik kohus, võttes seejuures iga konkreetse juhtumi korral arvesse konkreetseid faktilisi asjaolusid. Asjakohased asjaolud on eelkõige need tingimused ja põhjused, miks laps liikmesriigi territooriumil elab, ning lapse kodakondsus. Lisaks lapse füüsilisele viibimisele liikmesriigis tuleb arvestada ka muude asjaoludega, millest nähtub, et lapse viibimine liikmesriigis ei ole vaid ajutist või juhuslikku laadi (vt selle kohta kohtuotsus, 22.12.2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punktid 47–49). Seega selleks, et kindlaks määrata lapse alaline elukoht konkreetses liikmesriigis, peab laps olema selles liikmesriigis vähemalt füüsiliselt viibinud.

(vt punktid 60 ja 61)